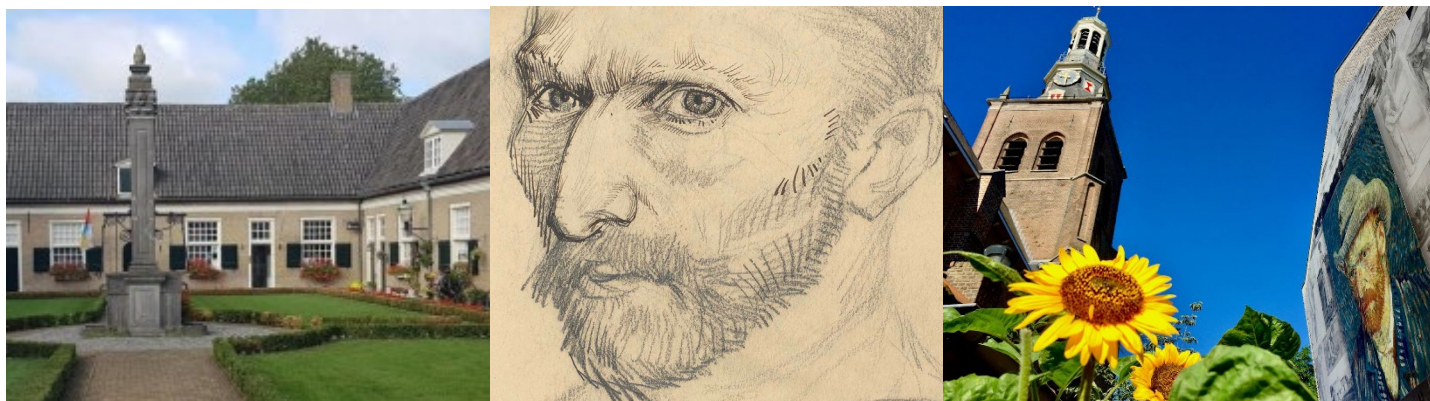

Van Gogh Etten-Leur

Beleidsplan 2025-2027

1. Wie zijn we en waar staan we?

Dit beleidsplan wordt geschreven omdat de in 2022 gestarte samenwerking tussen de Van Gogh-kerk en museum De kunst van het Leven in Etten-Leur in de komende jaren een nieuwe fase ingaat. De Van Gogh kerk krijgt in 2025 een update en de verbinding met het museum Kunst van het Leven wordt versterkt: we gaan in Etten-Leur verder als één samenhangende presentatie op twee dicht bij elkaar (ca. 150 meter), aan de Markt in Etten-Leur gelegen locaties: de Van Gogh-kerk en het Sint Paulushofje. Bestuurlijk worden we één organisatie: de kerk wordt als nevenlocatie ondergebracht in de stichting die het museum bestuurt. Die stichting krijgt een nieuwe naam om de nieuwe situatie beter weer te geven. Het komende jaar zal veel verandering brengen, met de installatie en opening van een geheel vernieuwde Van Gogh *experience* in de kerk, het op elkaar afstemmen en opnieuw inrichten van de werkorganisaties van de beide locaties en het verder ontwikkelen van de expositie in museum Sint Paulushofje. Wij verwachten dat de opbouw van het nieuwe aanbod en organisatie ook zeker in 2026 nog serieus werk en fine-tuning zal vragen. In dit beleidsplan is gekozen voor de relatief korte planningstermijn van drie jaar, omdat tegen die tijd waarschijnlijk nieuwe planvorming gewenst is.

Missie en visie

Onze missie is het erfgoed van Etten-Leur en zijn beroemdste inwoner Vincent Van Gogh op een aantrekkelijke manier te presenteren aan een zo groot mogelijk publiek, en het te behouden voor toekomstige generaties. Daarnaast wordt op de locatie Sint Paulushofje de doorontwikkeling en industrialisatie van Etten en Leur ook gepresenteerd voor de periode nadat Vincent van Gogh Etten heeft verlaten. Om dit op een attractieve wijze vorm te geven gaat de huidige stichting de Van Gogh kerk ook gebruiken als tweede locatie.

Onze visie is dat wij dat doen door die beroemdste bewoner te zien als een goede ingang tot de geschiedenis van Etten-Leur. Museum Sint Paulushofje stelt vanouds een collectie erfgoed van Etten-Leur ten toon. Het zwaartepunt daarvan ligt op de periode eind 19^e-begin 20^e eeuw. De beroemdste inwoner van Etten-Leur verbleef geregeld in Etten gedurende de periode dat zijn vader er dominee was en woonde er een groot deel van het jaar 1881. Van Gogh bewonderde de eenvoudige boeren uit de omgeving. Hij beeldde ze veelvuldig af, en nam hier het besluit dat hij kunstenaar wilde worden. In de kerk waar zijn vader stond, zal vanaf juli 2025 een *experience* te zien zijn, die de bezoekers dat verblijf en besluit doet meebeleven. Museum Sint Paulushofje toont hoe gewone inwoners van Etten-Leur in die tijd leefden en geeft zo de bewondering van Van Gogh reliëf, maar het laat ook zien hoe de inwoners van Etten-Leur met de door Van Gogh gevreesde modernisering omgingen.

Historische schets

Als onderdeel van de Heemkundekring Jan uten Houte werd het museum geopend op 4 juli 1964. Het museum is een aparte entiteit geworden bij notariële akte op 20 april 1994. De collectie afkomstig van de Heemkundekring werd uitgebreid met twee collecties. Een daarvan had betrekking op de eerste gemotoriseerde vlucht in Nederland, die in 1909 in Etten-Leur plaats vond. In 2018 werd het museum uitgebreid met de collectie van het Huysmuseum. Het Huysmuseum beheerde de collectie van de psychiatrische zorginstelling GGz Breburg (en diens rechtsvoorgangers), bestaande uit objecten over de geschiedenis van de psychiatrie in Etten-Leur en uit Outsider Art. De statuten van de stichting waren voor de intensivering van de samenwerking voor het laatst gewijzigd bij notariële akte dd 14 mei 2020.

De missie van Van Gogh Brabant en de Van Gogh Sites Foundation is het Brabantse Van Gogh-erfgoed te behouden en door te geven aan volgende generaties. In dat kader is enkele jaren geleden de discussie met de gemeente Etten-Leur geopend over de Van Gogh-kerk, waar de vader van Vincent als dominee stond. In de kerk wordt al enige jaren een presentatie aangeboden over de ontwikkeling die Vincent doormaakte in de periode dat hij bij zijn ouders in de domineeswoning was ingetrokken. In

2024 is met de gemeente overeenstemming bereikt over de overdracht van de kerk aan de Van Gogh Sites-foundation, waarna begonnen is met het aanbesteden van de inrichting van de door Tinker ontworpen *experience* 'Becoming Vincent', gericht op de ontwikkeling van de passie van Van Gogh voor het afbeelden van gewone mensen die in Etten-Leur plaats vond. Hij deed dit in Etten door het maken van vele honderden schetsen, waarmee hij zich ook het kunstschildersvak eigen maakte.

Vooruitlopend op deze ontwikkeling voerden kerk en museum al enige jaren een gesprek over nauwere samenwerking. In februari 2021 brachten de erfgoeddeskundigen Ron Dirven en Ineke Strouken het advies '1+1=3' uit, waarin zij de voordelen daarvan voor kerk en museum schetsten. Op basis daarvan sloten de stichtingen in maart 2022 een overeenkomst waarin ze afspraken om die nauwe samenwerking te exploreren. Het museum liet zijn inrichting met het oog daarop een metamorfose ondergaan. Onder leiding van Ineke Strouken werd door de kleurstelling van, afbeeldingen in en toelichting bij de expositie de band met Vincent van Gogh aangeduid.

Het museum wijzigde bij die gelegenheid de eigen naam van 'Streekmuseum Etten+Leur' in 'Van Gogh Etten-Leur. Museum Kunst van het Leven', om daarmee te verwijzen naar de vindingrijkheid waarmee de inwoners van Etten-Leur hun leven vormgaven, de kunst van Van Gogh en de uitdagingen waarmee psychiatrische patiënten in hun leven te maken hebben. Deze complexe naam blijkt echter niet geschikt als naam voor een van de twee locaties van een museum met twee locaties. Wij noemen daarom vanaf 2025 de ene locatie van de stichting 'Museum Sint Paulushofje' en de andere locatie 'Van Gogh Kerk'. De combinatie hanteert als merk 'Van Gogh Etten-Leur'.

Met de overdracht van de kerk, de metamorfose van het museum en de inrichting van de *experience* in de kerk zijn kerk en museum voorbereid op samen optrekken. Dat wordt beklonken door de Stichting Vincent van Gogh Etten-Leur, die de kerk exploiteerde, op te laten gaan in de Stichting Streekmuseum Etten+Leur en door het omdopen van de stichting die nu kerk en museum exploiteert in de 'Stichting Van Gogh Kerk en Museum Etten-Leur'. Ter bescherming van de collectie wordt die ondergebracht in een aparte collectiestichting.

Definitie museum

De stichting onderschrijft en voldoet aan de internationale museum definitie: een museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk, in dienst van de samenleving, gericht op het onderzoeken, verzamelen, bewaren, interpreteren en tentoonstellen van materieel en immaterieel erfgoed. Musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief en bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Ze werken en communiceren ethisch, professioneel en met participatie van gemeenschappen. Musea bieden een verscheidenheid aan ervaringen met het oog op educatie, genoegen, reflectie en kennisuitwisseling.

Het museum onderschrijft daarnaast de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit en Inclusie en past deze codes toe.

2. Onze doelen in 2025-2027

Ons belangrijkste strategische doel in de komende drie jaar is te komen tot één samenhangende en aantrekkelijke presentatie van ons erfgoed op de twee locaties.

Dat valt uiteen in de volgende projecten:

- Opbouw van de *experience* in de kerk en het inrichten van een replica van Vincents atelier. Deadline zomer 2025. Eind 2025, begin 2026 vindt er bovendien een aanpassing van de kosterswoning plaats die naast de kerk is gelegen.
- Verdere aanpassing van de presentatie in het museum Sint Paulushofje aan de samenwerking met de kerk. In het voorjaar van 2025 brengt de in Van Gogh gespecialiseerde merk- en organisatiestrategie Jeroen Veldkamp hierover een advies uit. Mede aan de hand hiervan zal de presentatie van de collectie worden aangepast, waarbij de doelstelling is dat die presentatie het mogelijk maakt om het museum zowel te beleven als een verdieping van de Van Gogh *experience* als een zelfstandige beleving van het verleden van Etten-Leur.
- Aanvulling en training op de nieuwe situatie van het team vrijwilligers van beide locaties. Een wervingsplan is opgesteld. De werving is in de eerste maanden van 2025 met energie en succes ter hand genomen.
- Verzorgen van publiciteit voor het nieuwe aanbod. Dit loopt vanaf het eerste halfjaar van 2025. Bij de internationale trade beurs in maart 2025 in Berlijn is de nieuwe situatie al gepresenteerd. Ook regionaal wordt de marketing (in samenwerking met Brabant Partners) opgepakt. Dit alles is afgerond voor opening rond 1 juli 2025 (en daarna natuurlijk een *ongoing concern*).
- Herijken en doorontwikkelen van de organisatie (bestuur, betaalde kracht(en), museumcommissie, soorten en organisatie van vrijwilligers, beleidsdocumenten actualiseren) gericht op nieuwe organisatie. Permanente aandacht.
- Evalueren van nieuw aanbod en belangstelling. Aan de hand daarvan doorvoeren van veranderingen. Halfjaarlijks vanaf tweede helft 2025-2027.
- Door de samenwerking met de Van Gogh kerk wordt er deelgenomen aan de doelen die de Van Gogh Sites Foundation voor de jaren 2025, 2026 en 2027 heeft gedefinieerd.

3. De Collectie

De collectie van het museum wordt gepresenteerd in twee monumentale gebouwen aan de Markt in Etten-Leur, te weten de Van Gogh-kerk en ruimtes in het Sint Paulushofje. De kerk dateert in oorsprong uit de 13^e eeuw, maar is in zijn huidige vorm grotendeels achttiende-eeuws. Hij is eigendom van de Van Gogh Sites NV. De ruimtes in het Sint Paulushofje worden gehuurd van de stichting Sint Paulushofje die het in 1681 gestichte hofje beheert. In een ander deel van het hofje zijn nog steeds alleenstaande vrouwen gehuisvest, conform de stichtingsakte.

In de locatie Sint Paulushofje wordt in een aantal voormalige hofjeswoningen met behulp van authentieke voorwerpen en stijlkamers informatie gegeven over de agrarische gemeente Etten-Leur waarmee van Gogh kennismakte en die hij tekende, de industrialisatie en modernisatie van Etten-Leur sinds de tweede helft van de 19e eeuw, en de geschiedenis van de geestelijke gezondheidszorg in Etten-Leur. Dit laatste creëert ook weer een verbinding met Vincent van Gogh door zijn opname in St. Remy in een psychiatrische kliniek in 1889-1890.

De collectie over de geschiedenis van het leven in Etten-Leur is vanaf de jaren 1960 bijeengebracht door de lokale Heemkundekring Jan uten Houte. De collectie over de geestelijke gezondheidszorg vormt de verzameling van het voormalige Huysmuseum.

In de locatie Van Gogh-kerk worden elementen van het klassieke erfgoed van de kerk (de preekstoel waarvan Van Goghs vader preekte toen Vincent in Etten verbleef, de kerkklok en het monumentale orgel van Jacobus Zeemans) gepresenteerd, naast een *experience* over de ontwikkeling die Vincent van Gogh in Etten-Leur doormaakte. Ook de tijdslijn van het leven van Vincent wordt hier weergegeven hetgeen de bezoeker ook helderheid geeft bij zijn/haar bezoek aan het Sint Paulushofje. Tot slot wordt hier ook het verhaal van de ontwikkeling van de kerk (St. Catherinakerk) verteld.

De collectie is geregistreerd in een online database, waarin het museum samenwerkt met de Heemkundekring Jan uten Houte. In de beleidsperiode wil het museum de database up to date houden, en bezien of de database gemigreerd kan worden naar de Brabant Cloud. Tevens zal worden onderzocht op welke wijze, als het gaat over de registratie van erfgoed in Etten-Leur, de samenwerking met de Heemkundekring nog verder versterkt kan worden.

Voor zover niet ten toon gesteld, bevindt de collectie zich in een depot dat de gemeente Etten/Leur ter beschikking stelt. Het museum wil in de beleidsperiode in overleg met de gemeente bezien of een ruimer depot met een meer op behoud van de collectie gericht klimaat kan worden gerealiseerd. In dat proces zal ook de vraag gesteld worden welke voorwerpen beter kunnen worden ontzamd. Hiervoor heeft het museum een ontzamelbeleid opgesteld, dat zal worden geactualiseerd.

Het museum wil in de beleidsperiode in overleg met de lokale Heemkundekring bezien of het mogelijk is de collectie uit te breiden met voorwerpen die representatief en illustratief zijn voor de ontwikkeling van Etten-Leur in de periode na 1960.

4. Publiek en presentatie

Het gangbare publiek van het museum bestaat uit de inwoners van Etten-Leur. Bezoeken van schoolklassen worden speciaal georganiseerd. Daarnaast bezoeken nationale en internationale toeristen het museum. Voor de Van Gogh-kerk geldt min of meer hetzelfde.

Vincent van Gogh is een van de bekendste beeldende kunstenaars ter wereld. Hij was na Picasso zelfs de bekendste (<http://www.artcyclopedia.com/mostpopular.html>) in een poll van de Canadese website artcyclopedia. De ervaring van Van Gogh Brabant leert dat er onder toeristen een belangrijk potentieel van bezoekers is, speciaal gericht op Van Gogh. Gebaseerd op die ervaringen, verwachten wij een belangrijke groei in het bezoek in de jaren na de opening van de *experience* in de kerk. In samenwerking met Van Gogh Brabant wordt een marketing-/communicatiecampagne opgezet om dit te bevorderen.

Het bezoekersaantal was de afgelopen jaren

bezoekersaantallen	museum	kerk
2023	1064	1737
2024 (kerk januari-augustus)	740	1927
2025, 1 ^e halfjaar (verwacht)	500	-

Na de herinrichting van de kerk wordt een belangrijke groei in het bezoekersaantal verwacht, mede gebaseerd op de ontwikkeling van andere Van Gogh-sites in Noord-Brabant. Aangezien na de opening van de *experience* in de kerk geen aparte toegangskaarten meer verkocht zullen worden, is dan één (streef)cijfer genoemd.

Verwachte bezoekersaantallen	museum en kerk
2025, tweede halfjaar	1500
2026	5000
2027	8000

De presentatie van de collectie op de benedenverdieping van het museum is in een metamorfose in 2022 gericht op de combinatie van het verhaal van Van Gogh met de geschiedenis van Etten-Leur en die van de geestelijke gezondheidszorg. In de jaren daarna is de presentatie op de bovenverdieping daaraan aangepast. Die aanpassing is nog niet geheel voltooid. Dat wel doen is een voornemen voor de beleidsperiode. In 2025 zal de maquette van Etten-Leur technisch op peil gebracht en gemoderniseerd worden. In de komende jaren zal er ook aandacht zijn voor het verstrekken van toelichting bij de collectie op technisch verschillende manieren, zodat bezoekers op de manier van eigen voorkeur nadere toelichting bij het tentoongestelde kunnen krijgen.

Het museum biedt sinds jaar en dag de mogelijkheid dat schoolklassen het museum bezoeken. Die mogelijkheid voor bezoeken van schoolklassen zullen verruimd worden. Onderzocht zal worden in hoeverre bij scholen ook belangstelling bestaat voor een bezoek aan de *experience*, en of het educatieve aanbod op andere manieren vergroot kan worden.

Het museum heeft een beperkte ruimte voor kleine tijdelijke tentoonstellingen. In de beleidsperiode zal onderzocht worden of die ruimte te vergroten is. Het is ons streven ieder jaar minstens een tijdelijke tentoonstelling te organiseren. Waar mogelijk zal daarbij aangesloten worden bij thema's vastgesteld door Van Gogh Brabant. In 2025 is dat de Aardappeleters en in 2026 zal dat Japan zijn.

5. Bedrijfsvoering

De kerk wordt in de eerste helft van 2025 opnieuw ingericht. Dit brengt omvangrijke investeringen met zich mee, die dankzij steun van Van Gogh Brabant, de provincie Brabant en diverse fondsen gedragen kunnen worden. In het Sint Paulushofje is ook sprake van enkele investeringen, namelijk in het aanpassen van de presentatie en het creëren van ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen.

Een meerjarenbegroting is opgesteld, mede gebaseerd op de ervaringen van de Van Gogh Brabant partner in Nuenen. Deze laat door de verwachte stijging van de bezoekersaantallen, zwarte cijfers zien vanaf 2026.

Nabij de locatie Van Gogh Kerk bevindt zich de Etten-Leur City Shop waar bezoekers aan Van Gogh en Etten-Leur gerelateerde artikelen kunnen kopen. Het museum omvat een café, waar de bezoekers in een historisch verantwoorde omgeving consumpties kunnen genieten. Beide onderdelen worden geoptimaliseerd en de verwachting is dat de gerelateerde omzet aanzienlijk zal toenemen.

Kerk en museum drijven vrijwel geheel op de inzet van vrijwilligers. In de eerste helft van 2025 zal veel aandacht uitgaan naar het werven van nieuwe vrijwilligers en het reorganiseren van bestaande en nieuwe vrijwilligers in groepen die gericht zijn op de nieuwe organisatie en taken. Dit zal in de beleidsperiode voortdurende aandacht vragen.

De digitale ondersteuning zal in de eerste helft van 2025 opnieuw ingericht worden, om die aan te passen aan de nieuwe organisatie en taken. Er komt een nieuwe website waarin de on-line ticketing is geïncorporeerd. Ook zijn er nieuwe mailaccounts voor de diverse subgroepen in de organisatie en de vrijwilligers aangemaakt waarin de beveiliging up to date is gebracht aan de huidige eisen. Dit zal in de beleidsperiode voortdurende aandacht vragen.